

75. møde.

Onsdag den 16. marts kl. 13.

Formanden: Medlemmer af folketinget Niels Westerby og Diderichsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lukkeloven.

Endvidere har medlemmer af folketinget Axel Kristensen, Henry Christensen, Poul Hartling og Kristen Østergaard meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om fremme af bevægeligheden på arbejdsmarkedet.

Forslagene er indleveret til fremsættelse den 15. d. m., men har af tekniske grunde først kunnet fremsættes i dag.

Udvalget angående forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1966-67 har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Niels Westerby): Jeg har herved den ære på liberalt centrums vegne at fremsætte forslag til lov om ændringer i lukkeloven.

Om lovforslagets indhold og begrundelse henvises til selve lovforslaget og dets bemærkninger.

Ordføreren for forslagsstillerne (Axel Kristensen): Jeg har herved den ære at fremsætte forslag til lov om fremme af bevægeligheden på arbejdsmarkedet.

Under hensyn til det hastige tempo, hvorved ændringer i produktionsformer og forbrugsmønstre sker, er det skadeligt og forsinkende for produktionsfremgangen og hermed for levefodsstigningen, hvis mængden af arbejdskraft inden for et område bindes til det antal arbejdere, der inden for området er uddannet gennem de sidste 30 år, idet dette antal ofte ikke kan have nogen forbindelse med behovet efter de ændrede produktionsmetoder og redskaber og heller ikke nogen forbindelse

med mængderne af en vare, der efterspørges efter de stærke ændringer, der er sket og sker i forbrugsmønstret. Meget udpræget ses det ved, at langt færre mennesker end tidligere nu finder beskæftigelse ved landbrug, medens det overskydende antal må søge arbejde andetsteds. Modsvarende ser vi inden for byggeriet boligmangel i visse dele af landet, skolemangel og mangel på meget andet byggeri, og samtidig har man hidtil begrænset byggeriet kunstigt og begrundet det med mangel på arbejdskraft. Når byggeriet nu frigives, må arbejdet også frigives.

På de to nævnte områder er forholdene åbenbare, fordi områderne er så store, men ganske de samme vilkår har mange erhverv og enkeltvirksomheder.

Det er derfor nødvendigt, at ufaglærte får lov til at udføre alt det arbejde, de kan, inden for de områder, hvor der er mangel på faglært arbejdskraft. På betydelige områder kan den ufaglærte nu producere de ting, der for krævede stor faglig dygtighed, fordi nogle faglige færdigheder er erstattet af maskiner, der udfører arbejdet, således at opgaven nu ofte er at passe en maskine. Ofte er en mere begrænset uddannelse over kortere tid nødvendig for opøvelse i det specielle arbejde. Ofte kan en sådan til læring påhvile den arbejdsgiver, der har behov for arbejdskraften. Til gengæld vil den faglærte herved få mulighed for i højere grad at samle sin faglige kunnen om de dele af produktionen, hvor den er nødvendig, og hvor den derfor også vil kunne give den faglærte det bedste udkomme.

Man bør ikke unødigt ved lov gribe ind i lønforholdene eller andre retsforhold, og dette sker ikke ved dette forslag. Det har i diskussionen om disse forhold ofte været fremført, at der ikke findes arbejdsløse ufaglærte, der kan inddrages til dele af faglært arbejde. Dette er forkert. Meget arbejde, der udføres i Danmark, er langt mindre værdifuldt end f. eks. at bygge boliger, og lønnen må på disse områder ofte betegnes som lavtløn sammenlignet med de monopolagtige områder. Hvis disse lavtlønnede kunne forlade sådant arbejde, der ofte, netop fordi lønnen er forholdsvis lav, ikke er mekaniseret, så ville de gøre det og gå over til det mere værdifulde og

[Axel Kristensen.]

højerelønnede arbejde, hvad der ville give større produktionsværdi. Og hvis det arbejde, de forlader, er nødvendigt, så vil det blive mekaniseret og bedre tilrettelagt, så færre mennesker kan udføre en større produktion, der derfor kan bære en højere løn. Lavtlønsproblemet løses ikke gennem en uproductiv lønstigning, der betales af en prisstigning, men gennem en produktivitetstigning og dermed en levedofdsstigning, altså en reel løn- og levedofdsstigning uden inflation.

Det er helt klart, at det af hensyn til sikkerhed for liv og helbred både for den, der producerer, og for den, der forbruger, kan være nødvendigt med særlige kvalifikationer hos den, der udfører visse arbejder, men disse regler bør fastsættes uanset egoistisk økonomisk og organisatorisk interesse og derfor af det offentlige.

Naturligvis har den overordentlig uheldige tilstand på boligområdet været stærkt medvirkende til dette forslags fremsættelse. Vi mangler boliger; de fleste boliger er for små, 50 pct. af alle børn vokser op i 1½ eller 2 værelses lejligheder. Vi kan ikke få saneret helt urimeligt dårlige boligkvarterer, fordi de ikke kan nedrives, så længe der er boligmangel. Vi mangler skoler og sociale institutioner og må undlade at bygge disse, fordi vi mangler boliger, og boligbyggeriet har været begrænset på grund af mangel på arbejdskraft. Vi kan ikke få virkeligt frie boligforhold med konkurrence og forbedret boligstandard, før vi forøger boligbyggeriet.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af Poul Møller til boligministeren:

„Vil ministeren udsende retningslinjer for sociale boligselskabers jorderhvervelser, således at det bl. a. fastslås, at disse ikke ved berigtigelse af handler i fremtiden må repræsenteres ved grundsælgerens advokat?“

Poul Møller: Det er fremgået af oplysninger fra boligministeriet, at ministeriet flere gange har godkendt grunderhvervelser, hvori

advokaten for et socialt boligselskab har været den samme som advokaten for sælgerkonsortiet eller sælgeren. Efter almindelig god advokatskik bør man vel altid sørge for, at køberens sagfører er en anden end sælgerens sagfører, for at det ikke senere skal give anledning til nogen som helst usikkerhed med hensyn til, om køberens interesser er fuldt ud varetaget.

Ved det boligforlig, vi netop har indgået, vil statens ydelser til de sociale selskaber stige meget betydeligt, idet man sikrer dem en lavere rente end i andet byggeri. Og netop derfor og også af almindelige anstændighedsgrunde mener jeg, det er rimeligt, at boligministeren udsender retningslinjer om, at interesserne ikke må falde sammen hos advokaten for sælgeren og advokaten for køberen. Jeg har derfor stillet dette spørgsmål til boligministeren, om han vil udsende retningslinjer, hvorefter et socialt boligselskab, der skal købe jord til brug for boligbyggeri, repræsenteres af en advokat, der er uafhængig af sælgeren eller sælgerkonsortiet.

Jeg vil gerne føje til, at det ofte drejer sig om jordhandler på meget, meget betydelige beløb. De største jordfortjenester foreligger jo vitterligt i de senere år i de tilfælde, hvor sociale selskaber har købt store jorder i byernes periferier til boligformål, og jeg mener, det er rimeligt, at de sociale boligselskaber her sikres deres egen juridiske rådgivning gennem en advokat, der er helt uafhængig af sælgerens advokat.

Boligministeren (Kaj Andresen): Jeg er helt enig i, at jorderhvervelse til det sociale byggeri må ske på fuldt betryggende måde. Det er også ganske klart, at der er særlig grund til at være på vagt, hvis de, der disponerer på selskabernes vegne, selv har private interesser i grundsælget. Reglen må være, at sadanne forhold søges undgået, så der ikke kan rejses mistanke om, at det sociale selskab har fået jorden så billigt som muligt og på de bedst mulige vilkår i øvrigt.

Det drejer sig vel imidlertid ikke, som spørgsmålets formulering kunne tyde på, først og fremmest om, hvordan en jordhandel formelt berigtiges; det afgørende er i højere grad de forhold, hvorunder handelen er indgået. I § 113 i lov om boligbyggeri

[Boligministeren.]

og i foretagendernes vedtægter er indeholdt bestemmelser, hvorefter de sociale boligforetagender ikke uden videre kan indgå aftale med et medlem af bestyrelsen, forretningsføreren eller en funktionær, hvorved denne selvstændigt eller som fuldmægtig for en anden optræder som grundsælger, entreprenør, leverandør, advokat, arkitekt el. lign. Indtil den 1. juli 1965 kunne sådanne aftaler kun indgås med samtykke af boligministeren; men ved ændringerne i loven om boligbyggeri af juni 1965 blev reglerne ændret derhen, at det nu er kommunalbestyrelsen, der skal føre indseende med, at bestyrelsesmedlemmer og forretningsførere i sociale foretagender ikke varetager særinteresser til skade for foretagendernes virksomhed.

Jeg forstår, at spørgsmålet er affødt af det røre, der umiddelbart før valget opstod i Brøndbyernes kommune om nogle køb, som boligselskabet Tranemosegård foretog i 1963 og 1964. For boligministeriets stilling til disse køb har ministeriet nærmere redegjort i en skrivelse af 3. marts i år til Brøndbyernes kommunalbestyrelse, og jeg skal ikke komme nærmere ind på enkelthederne heri, så meget mere som forholdene omkring sagen jo nu efter beslutning af kommunalbestyrelsen vil blive undersøgt af en dommer.

Jeg vil blot oplyse, at det pågældende selskabs forhold har en særlig baggrund. I Brøndbyernes kommune opkøbte private konsortier kort efter krigen ret betydelige arealer med henblik på bebyggelse. Kommunalbestyrelsen var imidlertid ikke interesseret i denne private bebyggelse, men foretrak et socialt byggeri i stedet, og selskabet Tranemosegård blev oprettet på denne baggrund i 1951 i forbindelse med et tilsagn fra de private selskaber om at sælge deres arealer til boligselskabet.

Som jeg nævnte før, blev bestemmelserne om interessekonflikter i lov om boligbyggeri ændret i 1965. Baggrunden for ændringen var, at man, som udviklingen har formet sig, fandt det mere hensigtsmæssigt at overlade kontrollen til kommunerne. Ministeriet vil efter sagens natur ofte mangle det tilstrækkelige kendskab til de lokale forhold, der er afgørende for, om der i det enkelte tilfælde er konkret fare for misbrug

til skade for foretagendet. Efter gennemførelsen af lovændringen har ministeriet i et cirkulære af 21. september 1965 gjort rede for bl. a. de ændrede regler. Det er i cirkulæret anført, at kommunalbestyrelsen ved behandlingen af sager af denne art må træffe sin afgørelse efter et skøn over, om der efter de lokale forhold i det foreliggende eller et tilsvarende tilfælde må befrygtes at være konkret fare for misbrug til skade for foretagendet.

Det er, mener jeg, for tidligt at danne sig nogen endelig mening om kommunalbestyrelsens administration på dette område, men der foreligger i hvert fald indtil nu ikke oplysninger, der tyder på, at kommunalbestyrelserne ikke magter opgaven. De har, og det vil hr. Poul Møller sikkert være enig i, bedre kendskab til de lokale forhold, end ministeriet kan have. De har derfor også bedre forudsætninger for at sikre, at eventuelle misbrug på dette område bliver undgået, og jeg mener derfor ikke, at der i hvert fald på nuværende tidspunkt er grundlag for at udsende yderligere retningslinjer for de kommunale råds administration af de regler, der her er tale om, ud over hvad der allerede fremgår af det omtalte cirkulære af 21. september 1965.

Poul Møller: Må jeg have lov til at udtrykke en dyb beklagelse over den stilling, boligministeren har taget til mit spørgsmål. Jeg synes, at netop boligministeren — med det parti, han tilhører — skulle være den første til at tage imod dette spørgsmål med en venlig indstilling og opfylde spørgsmålets hensigt. Det er muligt, at kommunalbestyrelserne rundt omkring er bekendt med og kan gennemskue interessefællesskaber, men dette kan dog ikke medføre, at sociale selskaber, som staten skal finansiere i meget udstrakt grad i fremtiden, ikke kan have sådanne ordensforskrifter, at i hvert fald risikoen for et interessefællesskab bliver mindsket betydeligt. Jeg forstår boligministerens svar således, at ministeren ikke vil gå med til f. eks. at fremføre det både advokatoriske og med hensyn til sagens genstand fuldstændig hensigtsmæssige krav om, at sagføreren, advokaten for køberne, ikke må være identisk med sælgerens advokat. Jeg må sige, at jeg forstår virkelig

[Poul Møller.]

ikke, at socialdemokratiet og regeringen vil bringe sig i den stilling, at man vil acceptere et sådant interessefællesskab, som altid vil kunne give anledning til mistanke.

Jeg skal ikke udtale mig om Brøndbyerne, og jeg har ikke gjort det; men vi har et gammelt ord, der siger, at Cæsars kones dyd end ikke må kunne betvivles, og boligministeriet og boligministeren ville her kunne sikre sig, at Cæsars kones dyd end ikke blev betvivlet, ved at fastsætte ordensforskrifter, der i hvert fald forhindrede, at den juridiske vejledning og den juridiske hjælp var den samme for sælgeren og køberen. Derfor beder jeg boligministeren om endnu en gang at overveje, om ikke han i sit svar er gået lige vidt nok ved at forsvare de bestående tilstande, og om han ikke i stedet for skulle gå ind på den tankegang, der ligger i mit spørgsmål.

Boligministeren (Kaj Andresen): Må jeg sige til det ærede medlem hr. Poul Møller, at det jo ikke blot er advokater, men også andre, der kan være involveret i forholdet mellem køber og sælger, og jeg mener, at der med de bestemmelser, der er udsendt igennem cirkulærer, er givet de ordensforskrifter, som hr. Poul Møller efterlyser. Jeg har altså den tiltro til kommunalbestyrelserne indtil videre, at de vil administrere ordningen på en sådan måde, at misforhold eller misbrug ikke opstår.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning om ændring af rigsdagsbeslutning om valget af statsrevisorer og disses virksomhed.

(Første behandling af forslaget (nr. XV) findes i tidenden sp. 3862).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sagen sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt med 115 stemmer.

Formanden: Der vil nu blive givet statsrevisorerne meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplerings samt oprettelse af mindre jordbrug m. m.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 90) findes i tidenden sp. 2462, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 295).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Teichert: Som det fremgår af betænkningen, har udvalget afholdt 4 møder og derunder haft et samråd med landbrugsministeren for at drøfte muligheden af at få stillet yderligere midler til rådighed end dem, der er foreslået i lovforslaget. Det har imidlertid ikke vist sig muligt at komme igennem med dette, og det har man taget til efterretning.

Et flertal bestående af socialdemokratiets, det radikale venstres og socialistisk folkepartis repræsentanter i udvalget indstiller lovforslaget til vedtagelse, som det er fremsat.

Det radikale venstres repræsentant og repræsentanten for SF ønsker at understrege deres beklagelse af, at der ikke kan stilles yderligere midler til rådighed. En sådan beklagelse har jeg for mit vedkom-